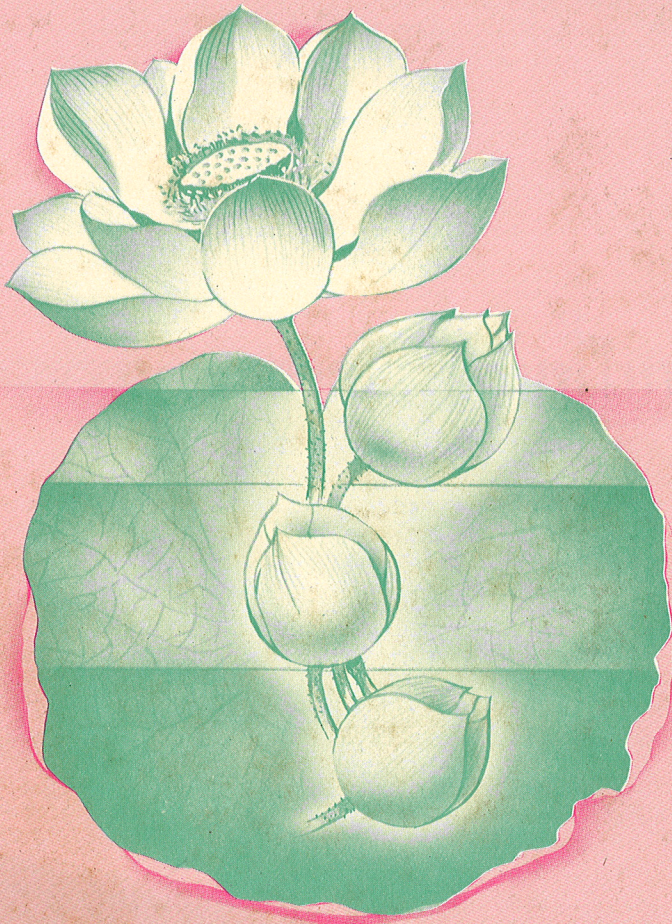

เอกสารทางวิชาการ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คุณธรรมของสังคมเริ่มต้นที่ไหน

อำไพ สุจริตกุล ยุพิน พิพิธกุล พระมหาประยูร มีดุษฎี
พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ โชติช่วง ชุตินธร ประภาศรี สี่ห่ออำไพ

ท้อแท้ แต่ก็มีหวังก็จะทำให้คิดถึงคำสอนของพระพุทธทาส มาใช้เป็น
แนวทางในการดำรงชีวิตเสมอ นั่นก็คือ

เขามีส่วนเลวบ้างช่างหัวเขา	จงเลือกเอาส่วนที่ดีเขามีอยู่
เป็นประโยชน์โลกบ้างยังนำคุณ	ส่วนที่ชั่วอย่าไปรู้ของเขาเลย
จะหากันมีดีโดยส่วนเดียว	อย่ามัวเที่ยวค้นหาสหายเอ๋ย
เหมือนเที่ยวหาหนวดเต่าตายเปล่าเลย	ฝึกให้เคยมองแต่ดีมีคุณจริง

ไม่กล้าเขียนกลอนตรงนี้ก็ขอใช้กลอนของพระพุทธทาสแทน

รองศาสตราจารย์ประกาศรี สี่ห้าไพ

หมอโชติช่วงคุณธรรมเริ่มต้นที่ไหน ขอเรียนเชิญ

นายแพทย์ไพบูลย์สว่าง ชุตินธร

เรามาพูดเรื่องเบา ๆ กันนิดหน่อยก่อน ประมาณ ๒๐๐๐ กว่าปี
ก่อน มีนักปราชญ์ชาวกรีกคนหนึ่งชื่อ ไดโอจีนีส (Diogenes) ท่านเป็น
คนชอบทำอะไรที่แปลก ๆ เพื่อกระตุ้นให้คนคิด วันหนึ่งในเวลากลางวัน
แดดจ้ามาก ดวงอาทิตย์ขึ้นมาตั้งนานแล้วไดโอจีนีส จุดตะเกียงเจ้าพายุ
ของเขา แล้วเดินถือตะเกียงไปตามถนน ไปส่องหน้าคนที่เดินผ่านไปมา
บ้างส่องตามซอกมุมถนน หรือมุมตึกต่าง ๆ บ้าง ทำที่หาอะไรสักอย่าง
หนึ่งชาวบ้านที่เห็นเหตุการณ์ก็ถามเขาว่า “ท่านกำลังมองหาอะไร ตอนนี้ก็
สว่างมากด้วยแสงอาทิตย์ ทำไมท่านต้องจุดตะเกียงด้วย กำลังค้นหาอะไร

หรือ" ท่านก็ตอบว่า "ผมกำลังค้นหาคนที่ซื่อสัตย์มีคุณธรรมแต่หาหากไม่
 ค่อยเจอคงจะเป็นเพราะไม่สว่างพอ" เรื่องนี้ทำให้เรารู้ว่า สมัยใดโอจีเนส
 คนที่มีคุณธรรมและซื่อสัตย์หายากมาก

ที่นี้เราหันมาดูเมืองไทยสมัยศตวรรษที่ ๒๐ ซึ่งเป็นสมัยที่คนเรา
 อวดกันว่ามีควมก้าวหน้าทางเทคโนโลยี คนมีความรู้และการศึกษามาก
 แต่คนที่มีคุณธรรมและซื่อสัตย์นั้นกลับหายากกว่าสมัยใดโอจีเนส จะหาคน
 ที่เหมือนท่านผู้ว่า กทม. คุณจำลอง ศรีเมือง นั้นยากมาก ส.ส. หรือผู้นำ
 ต่าง ๆ มีกี่คนที่เข้าขามีคุณธรรมไม่มีคอร์รัปชั่น แม้ว่าเราจะไม่เห็นด้วย
 ทุกประการกับนโยบายของผู้ว่า ๆ จำลอง แต่เราก็ต้องยอมรับว่าท่านมี
 คุณธรรมน้อยกว่า กทม. ของเรามีคอร์รัปชั่นน้อยกว่าสมัยที่ผ่านมา ๆ มาสัก
 ๕๐-๑๐๐ ปี ก็เป็นไปได้ แม้แต่พรรคการเมืองต่าง ๆ ที่หาเสียงแข่งขันกับ
 ผู้ว่า ๆ จำลอง ก็โจมตีท่านโดยเอาความดีของท่านขึ้นมาโจมตีว่าคนดี ๆ
 อย่างท่านไม่น่าจะมาเล่นการเมือง หรือเป็นผู้ว่า ๆ ควรจะเป็นพระจึงจะถูก

ทำไมคนที่มีคุณธรรมนั้นจึงหายากมาก ผมคิดว่าประเด็นใหญ่ที่สุด
 คือ การศึกษา ระบบการศึกษาของเราเน้นสติปัญญามากกว่าคุณธรรม
 จึงเป็นระบบการศึกษาที่ล้มเหลวอย่างที่เห็น ๆ กันอยู่ ล้มเหลวอย่างไร
 เช่น หนังสือพิมพ์ทุกเช้าจะมีข่าวฆ่าฟันกันอย่างไรโหดเหี้ยมทารุณ ยิ่งเผาชน
 ฆ่าฟัน กันต่อหน้าฝูงชนก็มี หรือแม้กระทั่งล่ามโซ่แล้วเผา ชาว AP
 ในปี ๒๕๒๖ แสดงว่าเรามีฆาตกรรมมากจนติดอันดับ ๑ ของโลก วันหนึ่งๆ
 เรามีฆาตกรรมประมาณ ๔๐ รายต่อวัน หรือ ๓๖ นาที ต่อ ๑ คน มีการ

ข่มขืน ๗ หรือ ๘ คนต่อวัน เฉลี่ยแล้วทุก ๓ ชั่วโมง มีผู้หญิงถูกข่มขืน ๑ คน ทุก ๑๗ นาที มีคนถูกลักทรัพย์หรือปล้นจี้ คุกของเราถล่มไปทั่วด้วย นักโทษ หากมีการแข่งขันก็คงติดเหรียญทองแห่งเอเชีย เรามีอธิบายมุขต่าง ๆ มากมาย เล่นห่วย เล่นการพนันกันเกือบทุกวงการ แต่ละคนก็ได้รับการอบรม และผ่านการศึกษามากับมาแล้วมากกว่า ๙๐%

วันนี้ผมไม่ได้มาโจมตีใคร ผมเองก็เป็นคนธรรมดา ๆ คนหนึ่งที่ทำถูกทำผิดได้เหมือนทุก ๆ คนที่นั่งอยู่ในที่นั่งนี้ ไม่มีอะไรวิเศษ แต่ถ้าบังเอิญไปเหยียบเท้าอาจารย์คนใดคนหนึ่งก็ขออภัยด้วยไม่ใช่เจตนาจะหาเรื่องแต่มาเพื่อปฏิบัติให้ดีขึ้น

คนส่วนใหญ่เล่นห่วย เล่นลื้อตเตอร์ นิติสารต่าง ๆ ก็ลงเลขใบห่วยกัน คนเรารมยกันแม้กระทั่งใต้ต้นไม้ก็ไปขอเบอร์ หรือซื้อแม้กระทั่ง “หมอน้อย” การพนันก็เล่นกันมาก แม้กระทั่งเจ้าพ่อการพนันก็ได้รับการเลือกให้เป็น ส.ส. มีสตรี ๕ แสนคนที่ผ่านการศึกษามากับแล้วเป็นโสเภณี เขาเหล่านี้พึ่งตนเองไม่ได้ จึงพึ่งอาชีพที่เก่าแก่ที่สุดในโลก ระบบการศึกษาทำให้คนว่างงานเป็นแสน ๆ คน เด็กที่จบออกมาพึ่งตนเองไม่ได้ เป็นเพราะเวลาเรียนรู้ไม่ซึ้ง เช่นเรียนทำขนมหรือตัดเย็บเสื้อผ้าก็เรียนกันนิด ๆ หน่อย ๆ พอจบออกมา พึ่งตนเองไม่ได้จึงต้องยึดอาชีพที่ไม่ดี เพราะ งานหนักทำไม่เป็น งานเบาทำไม่ได้ ทำไมระบบการศึกษาของเราจึงผลิตคนที่พึ่งตนเองไม่ได้ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับคุณธรรมจะทำให้คุณธรรมเสื่อม เวลาต้องหิวทำอะไรไม่เป็นก็ไปปล้นจี้เขา หรือประกอบอาชีพต่างๆที่ไม่สุจริต

ถึงเวลาแล้วที่เราต้องทบทวนว่าเด็กของเราจบ ป. ๖ หรือ ม. ๓ แล้วทำอะไรได้บ้าง เราต้องให้เขาพึ่งตนเองให้ได้ อันนี้เราน่าจะทำได้ ผมทราบว่ามีครูอาจารย์หลาย ๆ ท่านที่มีความมกคิตี ๆ ถ้ารัฐเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงความคิดและนำมาปฏิบัติให้สอดคล้องกับการศึกษาของท้องถิ่น เขาจะมีวิธีทำให้เด็กที่จบ ป. ๖ หรือ ม. ๓ พึ่งตนเองได้ ระบบการศึกษาของเราทำให้คนจบออกมาเป็นทาสแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม เด็กผู้ชายหลายคนก่อนเข้าโรงเรียนสูบบุหรี่ไม่เป็น พอจบออกมาติดบุหรี่กันมากมาย ทำไมเด็กหนุ่มของเรามักจะพูดว่า ถ้าไม่ดื่มเหล้าไม่สูบบุหรี่ไม่ใช่ลูกผู้ชาย ใครสร้างค่านิยมแบบนี้ให้กับเขา

กระทรวงศึกษาของเรามีมากกว่า ๑๐๐ ปีแล้ว เราใช้งบประมาณปีหนึ่ง ๆ ประมาณ ๔ หมื่นล้านบาท เกือบร้อยละ ๒๐ ของรายจ่ายของชาติ ถ้าเราจัดระบบการศึกษาให้ดีกว่านี้คิดว่าจะมีคนมีคุณธรรมมากกว่านี้ กระทรวงศึกษากำลังจะขยายการศึกษาภาคบังคับจาก ๖ ปีเป็น ๙ ปี คือจาก ป. ๖ เป็น ม. ๓ เด็ก ๆ อยู่ในโรงเรียนประมาณ ๗-๘ ชั่วโมงต่อวันเป็นเวลาถึง ๖-๙ ปี นับว่าเป็นเวลาที่มีคุณภาพมากที่สุด ทำไมเราบ่อนคุณธรรมให้เขาไม่ได้ ถ้าทำไม่ได้เราก็ควรจะลาออกหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิ์เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ตอนนี้เรามีการศึกษาเพียงระบบเดียว หลักสูตรเดียว แม้เราจะมีโรงเรียนเอกชนหรือโรงเรียนราษฎร์ก็ตามถ้าเรามองให้ลึก ๆ จะเห็นว่ามันก็คือระบบเดียวกันและหลักสูตรเดียวกันนั่นเอง ระบบการศึกษาของเรามีเพียงระบบเดียวผูกมัดเด็ดขาด ผลที่ออก

มาดีแล้วอย่างไรก็คงทราบกันดี ผมไม่ได้โจมตีอาจารย์นะแต่ทำไมผลออกมาอย่างนี้

ทั้ง ๆ ที่จบการศึกษาภาคบังคับกันมาแล้วแต่ไม่รู้เรื่องประชาธิปไตย เขาขายสิทธิ์ของเขาด้วยเงินเพียง ๑๐๐ บาท ใครสอนคนเหล่านี้ให้คิดไม่เป็น เราจึงได้ ส.ส. ไม่ดีเข้าไปนั่งในสภา ไม่ใช่ว่า ส.ส. ทุกคนไม่ดี แต่มีกี่คนที่กล้าลุกขึ้นประณามความผิด หรือต่อสู้กับเผด็จการ นับกันจริง ๆ มีไม่ถึง ๑๐ คน ที่กล้าต่อสู้กับเผด็จการที่ผิดไม่ยุติธรรมต่อสังคมทั้ง ๆ ที่ทุกคนก็ผ่านการศึกษารัฐมาแล้ว ปัญหาว่าไม่ถูกทำลายมีพ่อค่านายทุนมีมาเฟีย มีเจ้าพ่อ มีใครมีอิทธิพลอยู่เบื้องหลังคนเหล่านี้ แต่ละคนที่ช่วยทำลายป่าไม้ ก็ผ่านระบบการศึกษาของเราซึ่งสอนว่าเราต้องช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศ แล้วทำไมเขายังทำลายป่าไม้ของเมืองไทย จนประเทศเราจะเป็นทะเลทรายแล้ว

วินัยมันหายไปทีไหนเวลาอยู่ในห้องเรียนเราก็ไหว้ครูชะสววย เวลาอยู่ในห้องเด็ก ๆ เรียบร้อย แต่เวลาออกมาจากระบบแล้ว เรามีปัญหาอันชาติ วินัยและคุณธรรมไปไหนหมด มีคนตั้งข้อสังเกตว่าเด็กฝรั่งเช่นเวลาอยู่ในห้องเรียนเอาเครื่องบินกระดาษบินไปบินมาแล้วขอบเตียงครูในห้องเรียน เราชอบต่อว่าเด็กฝรั่ง แต่เด็กฝรั่งเวลาออกมามีวินัยมากกว่าของเราเด็กก็อยู่ในห้องเรียนเรียบร้อยไหว้เสวยสววย แต่ต่อมา ๑๐ ปี ๒๐ ปี เป็นยังงัยฟอรัมเท่านั้นที่เราแสดงไม่ได้มาจากใจ เมื่อไรเรามีโอกาสเราโกงกินคอร์รัปชัน เอารัดเอาเปรียบ เซ็กเต็งไม่แพ้ใครในโลกนี้ (ที่พูดมาไม่ได้

ว่าทุกคนไม่มีคุณธรรม บางคนมีน้อยบางคนมีมากและบางคนไม่มีเลย แต่คนที่มีความคุณธรรมอย่างแท้จริงรู้สึกหายาก)

แต่อย่างไรก็ตามขอสรุปว่า *คุณธรรมเริ่มต้นที่จิตใจ ระบบการศึกษาของเราต้องพัฒนา ลึกลงถึงจิตใจที่อยู่ข้างใน ไม่ใช่พัฒนาแต่ข้างนอก หรือเปลือกอย่างผิวเผิน* ฟอรัมหรือพีธีหรือมารยาทต่าง ๆ ที่เราทำเป็นสิ่งที่ดี แต่ควรจะมาจากใจจริงและมีการเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับความหมายและเหตุผลที่เราทำเช่นไม่ใช่แค่รพรงชาติอย่างเดียว (ซึ่งเป็นพีธีที่ดีและควรปฏิบัติ) แต่การเป็นประชาชนที่ดีมีคุณธรรมไม่เอาัดเอาเปรียบคนอื่น ไม่มีฉ้อราษฎร์บังหลวงก็เป็นสิ่งสำคัญ ระบบการศึกษาของเราต้องสามารถพัฒนาคนให้เข้าใจถึงจิตใจแบบนี้และคุณธรรมของสังคมก็จะเกิดขึ้น

ถ้าเราจะเจาะให้ลึกกว่านี้ เราจะต้องถามว่า *คุณธรรม ที่อยู่ในจิตใจมาจากไหน ? คำตอบคือคุณธรรมที่จิตใจมาจากพระธรรมคำสอนของพระผู้เป็นเจ้าซึ่งเป็นที่จุดเริ่มต้นของคุณธรรมทั้งสิ้น* ถ้ามนุษย์ขาดพระเจ้าก็จะขาดคุณธรรมที่แท้จริงที่สามารถแก้ปัญหาของสังคม

รองศาสตราจารย์ ประภาศรี สีหอำไพ

ต่อไปนี้เป็นเรื่องของคุณธรรมกับศาสนา เพราะว่า ๒ อย่างนี้เป็นสิ่งเดียวกัน เพราะว่าคุณธรรมก็มีศาสนา ศาสนาก็มีคุณธรรมเป็นรากฐาน ตอนนั้นเวลาหมด ขออาราธนาพระมหาประยูรโปรดวินิจฉัยว่าคุณธรรมของสังคมจะเริ่มต้นที่ไหน